

15 ก.พ. 2539

มโหรีเขมร : วิเคราะห์เฉพาะกรณีบ้านสะเดา กิ่งอำเภอปลับพลาชัย
จังหวัดบุรีรัมย์

MAHORI KHMER : A CASE STUDY OF BAN SADAO
PLABPLACHAI SUB-DISTRICT BURIRAM PROVINCE
THAILAND

วิโรจน์ เอี่ยมสุข

ห้องสมุดดนตรี
สมเด็จพระเทพรัตน

อภินันทนาการ

จาก

คุณวิโรจน์ เอี่ยมสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2538

ชื่อ วิทยานิพนธ์	มโหรีเขมร : วิเคราะห์เฉพาะกรณีบ้านสะเดา กิ่งอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ผู้วิจัย	วิโรจน์ เอี่ยมสุข
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	พูนพิศ อมาตยกุล พ.บ., M.A., Ph.D. ศศ.ด. (กิตติมศักดิ์) ไพบุลย์ ดวงจันทร์ ศศ.ม., D.E.A. สุวิไล เปรมศรีรัตน์ อ.บ., อ.ม, Ph.D. สุกรี เจริญสุข ภศ.บ., M.M.E., D.A.
วันสำเร็จการศึกษา	29 พฤษภาคม พ.ศ. 2538

บทคัดย่อ

มโหรีเขมร จากงานวิจัยครั้งนี้ เป็นดนตรีพื้นบ้านอีสานตอนใต้ เฉพาะ หมู่บ้านสะเดา กิ่งอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เป็นของกลุ่มตนเองสืบทอดมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ชั่วคน มีประวัติย้ายถิ่นจาก เขมรต่ำในเขตประเทศกัมพูชา มาสู่จังหวัดสุรินทร์ และมาหยุดที่หมู่บ้านสะเดานี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา การประสมวง ใช้เครื่องดนตรี ทำจากวัสดุพื้นบ้าน เลียนแบบเครื่องดนตรีมาตรฐาน สะดวกในการใช้ ประกอบด้วย ตั้ว (ซอ) จับเปย (กระจับปี 2 สาย) กราเปย (จะเข้พื้นบ้านแกะสลักเป็นตัวจรเข้) ปี สไล (คล้ายปีในภาคกลาง) และสะกัว (โตนเขมร) กับเครื่องประกอบจังหวะอื่น คือ ฉิ่ง ฉาบ และ กรับ มีนักร้อง ชาย-หญิง ร้องเพลงปฏิพากย์ (เพลงแก้กัน) เป็นของ ดั้งเดิมประมาณ 10 - 11 เพลง โดยใช้ภาษาเขมรเป็นพื้น การใช้งานยังยึดมั่น ใน ขนบประเพณี มีการไหว้ครู และงดเว้นการบรรเลงระหว่างฤดูเข้าพรรษา ซึ่งจะ สัมพันธ์กับการถืออุโบสถศีล ทางพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ทางดุริยางคศาสตร์ พบว่า ทั้งเครื่องดนตรี ร่ายขึ้น และ ทำนองเพลง ที่ใช้ในการบรรเลง มีองค์ประกอบทางด้านดุริยางคศิลป์ครบถ้วน ตาม ทฤษฎีดนตรีตะวันตก ผู้วิจัยได้ทำการวัดหน่วยเสียงเครื่องดนตรีทุกชิ้น แสดง ไว้เป็นหลักฐานชัดเจนรวมทั้งได้วิเคราะห์ผลการวิจัยนี้ไว้ 3 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของวงมโหรีเขมรนี้กับชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ เรื่ององค์ประกอบของ เครื่องดนตรีทุกชิ้นที่ใช้ในวงมโหรีเขมรนี้ วิเคราะห์องค์ประกอบทางดุริยางคศิลป์ ตลอดจนเขียน โน้ตสากลของเพลงดั้งเดิมนั้น ไว้ทุกเพลงซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพลง ประเภท Pentatonic mode

ผลการวิจัยนี้ยังมุ่งเน้นให้เห็น ความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม ดนตรี “วงมโหรีเขมร” ของหมู่บ้านแห่งนี้ โดยที่ชื่อ “มโหรีเขมร” นี้เป็นชื่อ เฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกับและไม่เหมือนกับคำว่าวงมโหรีของวัฒนธรรมไทยภาคกลางแต่ ใดๆ มีข้อเสนอแนะให้อนุรักษ์และสืบทอดอย่างเป็นระบบ เพราะศิลปินกลุ่มนี้ เป็นผู้สูงอายุเกรงจะขาดการสืบทอด ตลอดจนการซ่อมสร้างเครื่องดนตรีอันเป็น เอกลักษณ์ของมโหรีวงนี้ ควรจะได้มีการพิจารณาคำเนินการต่อไป

Thesis Title Mahori Khmer : A Case Study of Ban Sadao.
 Plabplachai Sub-District. Buriram Province.
 Thailand.

Name Wirot Eamsuk

Degree Master of Arts (Cultural Studies)

Thesis Supervisory Committee

Poonpit Amatyakul M.D.,M.A., Ph.D. (Honourary
 Doctorate Degree of Music)

Phaiboon Duangchant M.A., D.E.A.

Suwilai Premsrirat B.A., M.A.

Sugree Charoensook B.Ed., M.M.E., D.A.

Date of Graduation 29 May B.E. 2538 (1995)

ABSTRACT

A village folk ensemble ,Mahori Khmer of the Bann Sadao, subdistrict Phlubplachai , Buriram , at the Southern Isan , near the border line Thailand-Kampuchea was a subject of this research study. Cultural heritage of this ensemble were originally brought up in the area of Kampuchea over the past century but the music leader, Mr. Mao and his relatives , who moved to the Surin Province during the second decade of the 1900's . Mao's family was farmer, using music as their additional source of income. Today, two of his children and one nephew are practicing the arts of Mahori, with their original instruments and songs sung in Khmer language.

Research was done in three specific areas, one was the cultural connection of this ensemble to the people and their lives in the Burirum area which conducted in ethnomusicological approach, while the other two areas concerned within the musicological areas of the instrumentation, acoustic and analysis of the 11 old songs, which said to be the original for over 3 generations of musicians in this ensemble.

Results showed this ensemble, their work, the performing of musical arts and compositions (songs), have no any connection to the term "Mahori" of the Central Thai Classical Music. They have been so individual at their own for a long period of time. Measurement of acoustical instruments were conducted with results demonstrated by tables as well as the recording in western notation of all original songs were completely written. Since this ensemble is quite well known in the Southern Isan area, as a cultural spot of Burirum, it is suggested that continuation of this performing art should be preceded with well preservation of its originalities as well as their instruments should be repaired or to rebuild for a longer uses. Moreover, the two original music artists of this ensemble are now very old over 70, thus the Burirum Cultural Center should consider the heritage of musician and singers in the near future.